

Pääkirjoitus

Päivi Kymäläinen

Hybridistä tilan tutkimusta

Maailmaa on totuttu jäsentämään monenlaisten kategorioiden ja vastakkainasettelujen avulla. Viime aikoina on kuitenkin vahvistunut käsitys maailman hybridisestä luonteesta: siitä, etteivät maantieteen, aluetieteen tai ympäristötutkimuksen tutkimuskohteet ole useinkaan tulkittavissa kategorisen ajattelun avulla. Maailman monimutkaisuus on rohkaissut sekoittamaan keskenään asioita ja ilmiöitä, joita on aiemmin opittu erottamaan toisistaan.

Hybridinen ajattelu on pikku hiljaa vakiinnuttanut asemaansa maantieteen ja yhteiskunnallisen ympäristötutkimuksen piirissä. Vaikutteita on saatu monilta tieteenaloilta – muun muassa kulttuurintutkimuksesta, jossa on jo pitkään puhuttu hybridisistä kulttuureista, subjekteista ja identiteeteistä (esim. Hall 1999). Näiden on nähty muokkautuvan vakiintuneiden rotu-, kansallisuus- tai sukupuoli-ajatteluiden sijaan monimutkaisissa ja vaihtelevissa yhteyksissä. Aina on siis olemassa mahdollisuus esimerkiksi identiteettien uudelleen muokkautumiselle – tai sille, että koko identiteetin ajatus on ongelmallinen, koska toisin tekemisen ja olemisen mahdollisuus on aina läsnä.

Hybridinen ajattelu on lisännyt pohdintoja ihmisten suhteesta eläimiin, teknologiaan tai ympäristöön. Sarah Whatmore (2002) on kirjassaan *Hybrid geographies* kirjoittanut monimutkaisista suhteista kulttuurin ja luonnon, inhimillisen ja epäinhimillisen sekä sosiaalisen ja materiaalsen välillä. Nan Ellin (2006) taas tarkastelee teoksessaan *Integral urbanism* hybridistä kaupunkiympäristöä, jossa paikat toimivat eräänlaisina ”kynnyksinä”, jotka yhdistävät ihmisiä ja toimintoja kiinteästi toisiinsa. Hybridisyyteen kytkeytyvien aihepiirien kiinnostavuus liittyykin siihen, että ne tarjoavat uudenlaisia välineitä spatiaalisten suhteiden tutkimukseen. Kuten Joseph Murdoch (2006: 127) on todennut, hybridinen maantiede ilakoi maailman heterogeenisuudella: erilaisilla tutkimuksen tekemisen mahdollisuuksilla ja totuttujen kategorioiden hämärtymisellä.

Kategorisen ajattelun ongelmallisuus on kuitenkin ilmennyt myös sellaisessa tutkimuksessa, jossa hybridisyyden ajatusta ei ole erityisesti nostettu esiin. Esimerkiksi kaupungin ja maaseudun tai julkisen ja yksityisen tilan luokittelusta on keskusteltu jo pitkään. Myös useiden ympäristöongelmien tarkastelu on edellyttänyt luonnon ja ihmistoiminnan erottamattomuuden ymmärtämistä. Viimeaikaiset keskustelut ovat kuitenkin tuoneet uusia ja kiinnostavia avauksia kategorioita kritisoivaan ajatteluun. Yi-Fu Tuan (2007) puhui tämän vuoden Amerikan maantieteilijäpäivillä inhimillisen ja ei-inhimillisen suhteista sekä siitä, miten myös ihmisiä voidaan muuttaa lemmikeiksi. Tuan rinnasti Abu Ghraibin vankilan valtasuhteet ihmisten ja lemmikkien välisiin suhteisiin – hänen mukaansa kun Abu Ghraibin arveluttavissa ja alistavissa käytännöissä vankeja muokataan lemmikkien kaltaisiksi. Toisenlaisena esimerkkinä mainittakoon maantieteilijä Bruce Braunin (2007) esitys hänen taannoisella Joensuun vierailullaan. Esityksessään Braun pohti ihmiskehon ja koneen toisiinsa sekoittumista: tarkemmin sanottuna sitä, miten teknologia muokkaa ihmisiä yhtä lailla kuin ihmiset pyrkivät muuttamaan teknisiä vempaimiaan. Esimerkkinä hän käytti autoa ja sitä, miten autosta muodostuu helposti erottamaton osa kehollisia tapoja ja käytäntöjä. Tuanin ja Braunin esittämät ajatukset antavatkin monipuolisen kuvan tutkimusaiheista, jotka sijoittuvat totuttujen kategorioiden välisiin rajamaastoihin.

Tässä päätoimittajakauteni ensimmäisessä Alue ja Ympäristö -lehden numerossa haluan korostaa hybridisyyden ajatusta siksi, että uskon sen kuvaavan hyvin lehden sisältöä ja linjauksia. Lehden vahvuus kun on juuri siinä, että se rohkaisee rajankäyntiin tieteenalojen ja lähestymistapojen välillä sekä ajoittain myös haastaa totuttuja ajatuskuvioita. Lehdessä julkaistut kirjoitukset sijoittuvatkin usein Ellinin (2006) mainitsemille ”kynnyksille”: jonkinlaiselle muutoksen vyöhykkeille, joissa selkeinä pidetyt rajat muuttuvat veteen piirretyksi viivoiksi.

Rajankäyntiä tieteenalojen ja lähestymistapojen välillä näkyy paitsi yksittäisissä artikkeleissa, myös Alue ja Ympäristö -lehdessä kokonaisuutena: nyt käsillä olevassa numerossa siirrytään kaupunkitilan säröistä ympäristökonflikteihin, kehitysmaiden kaupunkeihin, ympäristöestetiikkaan, äänimaiseisiin ja feminisiin. Moninaisuus näkyy myös lähestymistavoissa: symbolisen kaupunkiympäristön, haastattelujen ja sanomalehtianalyysien rinnalla esiintyvät kirjoituksissa kokemuksellinen kirjoittaminen ja kvantitatiivinen kyselytutkimus. Tämänkaltainen teemojen ja lähestymistapojen kirjo takaa sen, että lehti pystyy tarjoamaan sekä innovatiivisia että monipuolisia näkemyksiä alueista, ympäristöistä, paikoista, tiloista ja maisemista. Alue ja Ympäristö -lehti tarjoaakin tilalliselle tutkimukselle julkaisukanavan, joka arvostaa sekä toisistaan poikkeavia tulkintoja että kirjoittajien iällistä ja maantieteellistä variaatiota.

Päätoimittajan vaihdoksesta huolimatta lehti jatkaa pääsääntöisesti vanhoilla ja hyviksi havaituilla linjoilla. Suurin muutos liittyy kannen ulkoasuun, jota on uudistettu niin värin kuin kuvienkin osalta. Lehden sisällön suhteen varsinaisia muutoksia ei ole, mutta lisäyksenä aiempaan mainittakoon numerosta 2/2007 lähtien julkaistavat väitöskirjojen arvostelut. Ajatuksena on, että lehden aihepiiriin liittyvien uusien väitöskirjojen vastaväittäjät voivat halutessaan tarjota lehteen muokatun version kirjoittamastaan lausunnosta. Väitöskirjoihin liittyvän keskustelun lisääminen on tarpeellista ainakin kahdesta syystä. Ensinnäkin siksi, että vuosien tutkimustyö jää usein varsin vähän huomiolle, vaikka väitöskirjat kertovat uusimpien tutkimustulosten lisäksi myös siitä, millaiset aihepiirit ja kysymyksenasettelut tieteenharjoittajia juuri nyt puhuttavat. Toisena syynä on se, että väitöskirjojen arvioinnit lisäävät hedelmällistä ja rakentavaa keskustelua siitä, mihin suuntaan alan jatkokoulutus on menossa sekä millaisista positiivisista tai negatiivisista kehityskuluista uudet väitöskirjat kielivät. Toivonkin väitöskirjojen arvostelujen Alue ja Ympäristö -lehden sivuilla herättävän jatkossa vilkasta keskustelua lehdelle likeisten tieteenalojen muutoksista ja kehittämistarpeista.

Samalla kun itse aloitan työskentelyn Alue ja Ympäristö -lehden parissa, haluan esittää lämpimät kiitokset väistyvälle päätoimittajalle Hille Koskelalle. Kolmivuotisella päätoimittajakaudellaan Hille korosti marginaalien ja poikkitieteellisuuden merkitystä. Hänen jättämänsä jäljet tulevat jatkossakin näkymään lehden julkaisupolitiikassa ja sisällöissä.

Lähteet

- Braun, Bruce (2007). On the political life of things. *Esitys, Spatial and social natures: new topographies of local-global*, Joensuu 23.–25.5.2007.
- Ellin, Nan (2006). *Integral urbanism*. Routledge, New York.
- Hall, Stuart (2002). *Identiteetti*. Tammer-Paino Oy, Tampere.
- Murdoch, Jonathan (2006). *Post-structuralist geography. A guide to relational space*. SAGE Publications, London.
- Tuan, Yi-Fu (2007). Re-thinking pet-i-filia. *Esitys, AAG 2007 Annual Meeting*, San Francisco 17.–21.4.2007.
- Whatmore, Sarah (2002). *Hybrid geographies. Natures, cultures, spaces*. SAGE Publications, London.